

Smurtas prieš moteris ir mergaites internete

TURINYS

Įvadas

1

Smurtas internete kaip viena iš smurto dėl lyties formų

1

Kas yra smurtas prieš moteris ir mergaites internete?

1

Smurto prieš moteris ir mergaites internete formos

2

Prieinami duomenys ir tyrimai

3

Teisėsaugos institucijų atsakomieji veiksmai

4

Įvados ir rekomendacijos

5

Išnašos

6

Įvadas

Tai, kad internetas tapo prieinamas vis didesnei visuomenės daliai, sparčiai plinta mobiliosiomis ryšio priemonėmis perduodama informacija ir vis plačiau naudojamosi socialine žiniasklaida, o tuo pačiu ir labai išaugo smurto prieš moteris ir mergaites (toliau – SPMM) (1) mastas, lėmė SPMM internete atsiradimą. Ši smurto forma kelia vis daugiau problemų visame pasaulyje ir gali turėti svarbių ekonominių ir socialinių pasekmių (2).

Tyrimai rodo (3), kad kas trečia moteris per savo gyvenimą patyrė tam tikros formos smurtą ir, nepaisant naujo ir plintančio interneto junglumo reiškinio, apskaičiuota, kad kas dešimta 15 metų ar vyresnė moteris jau nukentėjo nuo smurto internete (4). Prieiga prie interneto sparčiai tampa būtinu ekonominės gerovės atributu (5) ir vis dažniau vertinama kaip pagrindinė žmogaus teisė (6), todėl labai svarbu užtikrinti, kad šioje viešojo skaitmeninėje erdvėje būtų saugu visiems ir būtų paisoma visų teisių, įskaitant moteris ir mergaites.

Siekdamas geriau suprasti SPMM internete pobūdį ir paplitimą, Europos lyčių lygybės institutas (EIGE) neseniai atliko dokumentų tyrimą, kuriuo siekė nustatyti ir išanalizuoti atliktus tyrimus, susijusius su skirtingomis SPMM internete formomis, ir įvertinti prieinamus apklausų ir administracinius duomenis apie šį reiškinį. Šio tyrimo išvados ir su tuo susijusios rekomendacijos sudaro šio dokumento pagrindą.

Smurtas internete kaip viena iš smurto dėl lyties formų

Kas yra smurtas prieš moteris ir mergaites internete?

Iki šiol SPMM internete sąvoka nėra iki galo suformuluota ar įtvirtinta ES lygmens teisės aktuose. Be to, neatlikta nė viena pagal lytį suskirstyta ES apklausa dėl SPMM internete paplitimo ir žalos, be to, ES valstybėse narėse atlikta nedaug nacionalinių tyrimų. Vis dėlto iš prieinamų tyrimų galima daryti išvadą, kad nuo tam tikrų formų smurto internete moterys, kitaip nei vyrai, nukenčia neproporcingai dažnai. Pavyzdžiui, apklausus daugiau nei 9 000 Vokietijos interneto naudotojų nuo 10 iki 50 metų, paaiškėjo, kad moterims daug dažniau nei vyrams kilo pavojus tapti internetinio seksualinio priekabiavimo ir persekiojimo internete aukomis ir šios smurto formos turėjo labiau traumuojantį poveikį tai patyrusioms aukoms (7).

Šią išvadą patvirtina 2014 m. Jungtinių Amerikos Valstijų „Pew“ tyrimų centro (angl. *Pew Research Center*) atlikta apklausa (8), kurioje nustatyta, kad, kitaip nei moterys, vyrai dažniau patiria santykinai „švelnių“ formų internetinį priekabiavimą (pvz., plūdimą ir trikdyimą), o moterys (ypač jaunos 18–24 metų moterys) neproporcingai dažnai susiduria su sunkių formų priekabiavimu internete, t. y. persekiojimu internete ir internetiniu seksualiniu priekabiavimu.

Šių tyrimų rezultatai atkartojami kituose tyrimuose, kuriuose, vertinant smurtą internete, nedaroma skirtumo tarp lyčių. Remiantis turimais įrodymais, galima daryti išvadą, kad vyrai ir moterys susiduria su skirtingomis smurto formomis ir patiria nevienodą žalą (9).

Be to, ekspertai įspėjo, kad SPMM internete sąvoka neturėtų būti vertinama kaip visiškai atskirta nuo smurto realiame gyvenime, nes šis reiškinys iš esmės vertintinas kaip smurto realiame gyvenime tęsa. Pavyzdžiui, persekiojimas internete, kurį vykdo partneris arba buvęs partneris, vykdomas naudojantis tokiais pat metodais, kaip ir persekiojant realiame gyvenime, todėl tai yra lytinio partnerio smurtas (10), kurį technologijos tiesiog palengvina (11). Įrodymai patvirtina šią sąsą: Jungtinėje Karalystėje atliktas persekiojimo internete tyrimas atskleidė, kad daugiau nei pusė (54 proc.) atvejų buvo susiję su pirminiu persekiojimu realiame gyvenime (12).

Be to, 2014 m. FRA apklausos duomenys rodo, kad 77 proc. moterų, kurios susidūrė su priekabiavimu internete ⁽¹³⁾, taip pat susidūrė su ne mažiau kaip vienos formos lytinio partnerio seksualiniu ir (arba) fiziniu smurtu; be to, 7 iš 10 moterų (70 proc.), kurios buvo persekiojamos internete ⁽¹⁴⁾, taip pat susidūrė su ne mažiau kaip vienos formos lytinio partnerio fiziniu ir (arba) seksualiniu smurtu ⁽¹⁵⁾.

Smurto prieš moteris ir mergaites internete formos

SPMM internete formų yra įvairių, be kita ko, įskaitant persekiojimą internete, pornografinės medžiagos rodyimą be partnerio sutikimo („keršto“ pornografija), įžeidinėjimus dėl lyties ir priekabiavimą, moterų gėdinimą už jų tikrą ar tariamą lytinį gyvenimą, nepageidaujama pornografiją, priverstinį seksualinį išnaudojimą, žaglinimą ir grasinimus mirtimi, prostitucijų verbavimą ir elektroninėmis priemonėmis vykdomą prekybą žmonėmis ⁽¹⁶⁾.

Šiame dokumente EIGE daugiausia dėmesio skirs toms SPMM internete formoms, kurios yra glaudžiausiai susijusios su lytinio partnerio smurtu, nes, mūsų turimomis žiniomis, šis lytinio partnerio smurtas turi didelį poveikį jo aukoms; šios smurto formos apima: persekiojimą internete, priekabiavimą internete ir pornografinės medžiagos rodyimą be partnerio sutikimo.

Kaip ir realiame gyvenime patiriamas lytinio partnerio smurtas, smurtas prieš moteris internete gali pasireikšti įvairiomis smurto formomis, įskaitant seksualinį, psichologinį ir, kaip matyti iš stiprėjančių tendencijų, ekonominį smurtą; pastaroji smurto forma dėl internete pateiktos informacijos gali pakenkti aukos esamam arba būsimam darbiniam statusui. Taip pat nereikia atmesti galimybės, kad interneto erdvėje prasidėjęs smurtas gali pasireikšti fiziškai. Vis dėlto, siekiant geriau suprasti SPMM internete poveikį, reikia atlikti papildomus tyrimus, susijusius su šios formos smurto aukų patirtimi.

ES lygmeniu nėra susitarta dėl SPMM internete formų apibrėžčių; todėl toliau pateiktuose paaiškinimuose remiamasi peržiūrėta literatūra.

Persekiojimas internete

Persekiojimas internete – tai persekiojimas naudojant elektroninius laiškus, teksto (arba internetines) žinutes arba internetą. Persekiojimas apima pasikartojančius incidentus, kurie atskirais atvejais gali būti žalingi arba ne, tačiau kartu šie incidentai trukdo aukai jaustis saugiai ir gali sukelti stresą, baimę arba paniką.

Tokie veiksmai gali būti:

- įžeidžiančio arba grasinamojo pobūdžio e. laišku, teksto žinučių (SMS) arba tiesioginių žinučių siuntimas;
- įžeidžiančių komentarų apie adresatą rašymas;
- dalijimasis intymiomis adresato nuotraukomis arba vaizdo medžiaga internete arba mobiliuoju telefonu.

Kad šiuos veiksmus būtų galima laikyti persekiojimu internete, jie turi būti pasikartojantys ir daromi to paties asmens.

Priekabiavimas internete

Priekabiavimas internete gali pasireikšti įvairiomis formomis, tačiau šiame dokumente ši priekabiavimo forma gali būti:

- nepageidaujami atviro seksualinio turinio e. laišškai, teksto (arba internetinės) žinutės;
- netinkamo arba įžeidžiančio turinio medžiaga socialinių tinklų svetainėse arba internetinių pokalbių svetainėse;
- e. paštu, teksto (arba internetinėmis) žinutėmis siunčiami grasinimai, susiję su fiziniu ir (arba) seksualiniu smurtu;
- neapykantą kurstanti kalba, t. y. kalba, kuria asmuo žeminamas, įžeidžiamas, jam grasinama, arba tokia kalba yra nukreipta į asmenį dėl jo tapatybės (lyties) ir kitų savybių (pvz., lytinės orientacijos arba negalios).

Pornografinės medžiagos rodymas be partnerio sutikimo

Pornografinės medžiagos rodymas be partnerio sutikimo, kuris dar vadinamas išnaudojimu internete arba „keršto“ pornografija, yra susijęs su seksualinio turinio nuotraukų arba vaizdo įrašų platinimu internete be šiose nuotraukose ar vaizdo įrašuose rodomo asmens sutikimo. Tai dažnai daro buvęs partneris, kuris atvaizdus arba vaizdo įrašus gavo ankstesnių santykių metu ir kuris siekia viešai užtraukti dėdą ir pažeminti auką, taip keršydamas už nutrauktus santykius. Vis dėlto nusikaltėliai – tai nebūtinai partneriai ar buvę partneriai, o motyvas ne visada yra kerštas. Vaizdai taip pat gali būti gaunami įsilaužiant į aukos kompiuterį, socialinės žiniasklaidos paskyras arba telefoną, taip gali būti siekiama padaryti faktinę žalą aukos realiaame gyvenime (pvz., auka atleidžiama iš darbo).

Pastaraisiais metais viešai paskelbta apie daugybę atvejų, kai moterys nukentėjo nuo pornografinės medžiagos rodymo be partnerio sutikimo ES valstybėse narėse ir JAV; keletas jų dėl to nusižudė (17). Iš tyrimų galima daryti išvadą, kad iki 90 proc. atvejų nuo „keršto“ pornografijos nukentė moterys (18) ir kad nuo tokios smurto formos nukentė vis daugiau asmenų (19). Be to, daugėja svetainių, kuriose dalijamasi „keršto“ pornografinė medžiaga; šiose svetainėse naudojami gali pateikti atvaizdus kartu su asmenine informacija, pvz., nurodyti aukos adresą, darbdavį ir pateikti nuorodas į internetinius profilius (20).

Kita vyraujanti tendencija, dėl kurios smurto aukos patiria pražūtingų padarinių, yra tiesiogiai per socialinės žiniasklaidos priemonės transliuojami seksualinio užpuolimo ir žagavimo incidentai. Iki 2017 m. įvyko du didelio atgarsio susilaukę atvejai – vienas Švedijoje, o kitas Jungtinėse Amerikos Valstijose, kai aukų žaginimas buvo tiesiogiai transliuojamas internete naudojant „Facebook live“ funkciją (21).

Prieinami duomenys ir tyrimai

Duomenų apie SPMM ES nėra daug, todėl labai mažai žinoma apie faktinį SPMM internete aukų procentą ir žalos mastą. Geriausia ES lygmeniu prieinama informacija yra Europos pagrindinių teisių agentūros (FRA) atlikta Europos smurto prieš moteris (SPM) apklausa (2014 m.), kurioje buvo pateikta klausimų apie persekiojimą internete (22) ir priekabiavimą internete (23). Vis dėlto, kadangi ši apklausa buvo pirmoji, kurioje rinkti duomenys apie šių formų SPMM internete visoje ES, nėra jokių priemonių atsekti reiškinio raidą ir aukų skaičiaus pokyčio tendencijas ilgesniu laikotarpiu.

Išskyrus vieną apklausą (2008 m. Danijoje atlikta apklausa), nebuvo įmanoma nustatyti jokių nacionalinių valstybės narės lygmeniu atliktų reprezentatyvių apklausų apie SPMM internete paplitimą (24).

Atsižvelgiant į tai, kad daugumoje valstybių narių SPMM internete formos nėra laikomos nusikaltimais, policija ar teisėsaugos institucijos turi labai nedaug duomenų apie šį reiškinį. Valstybėse narėse, kuriose SPMM formos yra laikomos nusikaltimais, surinkti duomenys nėra skirstomi pagal nusikaltimų aukų ir nusikaltėlių lytį ir pagal jų tarpusavio santykius, todėl duomenys nėra labai naudingi (25). Šis duomenų trūkumas trukdo atlikti smurto internete analizę pagal lytį ir palyginti SPMM internete ir SPMM realiaame gyvenime.

Be to, reikia ne tik pašalinti pirmiau minėtas spragas, bet ir atlikti papildomus tyrimus šiose srityse:

1. internetinių reklamų arba skelbimų naudojimas siekiant, kad moterys atsidurtų galimai nepatogiose situacijose (įtraukimas);
2. įvairių formų SPMM internete patyrusioms aukoms padarytos žalos įvertinimas ir poveikis jų gyvenimui;
3. geroji patirtis, susijusi su policijos ir teisėsaugos institucijų atsakomaisiais veiksmais į SPMM, įskaitant tai, kaip tokius veiksmus vertina nusikaltimų aukos;
4. rizikos veiksnių ir rizikos vertinimo procedūrų nustatymas ir analizė, siekiant užkirsti kelią žalai ir pakartotinei viktimizacijai.

Teisėsaugos institucijų atsakomieji veiksmai

Kelios valstybės narės neseniai priėmė teisės aktus dėl SPMM internete formų: pvz., Jungtinėje Karalystėje, Prancūzijoje, Vokietijoje ir Maltoje buvo priimtos nuostatos, kuriomis nusi Kaltimu laikoma „keršto“ pornografija, o Airijoje ir Slovėnijoje šiuo metu rengiamos politikos priemonės. Nors tai yra žingsnis teisinga kryptimi, iš tyrimų galima daryti išvadą, kad dabartiniai ES teisiniai ir politiniai metodai nėra pakankami siekiant tinkamai įvertinti socialinę ir psichologinę žalą, kurią sukelia seksualinio turinio atvaizdų naudojimas priekabiavimo prie moterų, spaudimo joms darymo ar šantažavimo tikslais ⁽²⁶⁾.

Be to, tyrimuose atskleidžiama, kad baudžiamosios teisenos institucijų atsakomieji veiksmai, susiję su nuo SPMM internete nukentėjusiomis moterimis, nėra pakankami. Pavyzdžiui, iš 1 160 „keršto“ pornografijos incidentų, apie kuriuos pranešta per pirmuosius šešis mėnesius nuo tada, kai ši veika pradėta laikyti nusikalstama Jungtinėje Karalystėje, 61 proc. atvejų nebuvo imtasi jokių papildomų veiksmų dėl įtariamo nusikaltėlio ⁽²⁷⁾.

2013 m. Smurto prieš moteris nutraukimo koalicija (angl. EAW) apskritojo stalo diskusijoje, kurioje buvo aptariami teisėsaugos ir baudžiamojo persekiojimo dėl smurto ir priekabiavimo internete klausimai, išdėstė nuomones ir išreiškė nerimą, kad baudžiamosios teisenos institucijos laikėsi skirtingo ir ne tokio veiksmingo požiūrio į smurtą ir priekabiavimą internete, palyginti su analogišku smurtu realiame gyvenime. Keletas dalyvių patys susidūrė su „visiškai neadekvačiais policijos atsakomaisiais veiksmais“, kai pranešė apie internete padarytą nusikaltimą ⁽²⁸⁾.

Tyrimuose atkartojami šie nerimą keliantys klausimai, kurie atskleidžia moterų nepasitenkinimą policija, kuri, užuot atsižvelgusi į bendrą piktnaudžiavimo poveikį, yra linkusi kiekvieną individualų internetinį pranešimą traktuoti kaip atskirą veiksmą ⁽²⁹⁾. Tai atspindi platesnio pobūdžio nerimą keliančius klausimus apskritai dėl baudžiamosios teisenos sistemos atsakomųjų veiksmų į SPMM (ypač į partnerio smurtą). Be to, toliau laikomasi aukų kaltinimu grindžiamo požiūrio, ypač „keršto“ pornografijos atvejais, ir tai rodo menką supratimą ir sąmoningumą. Tokį požiūrį sustiprina tai, kad (remiantis 2014 m. Jungtinėse Amerikos Valstijose atlikta apklausa) daugiau nei pusė persekiojimo ir persekiojimo internete aukų nepripažino, kad jų asmeninė patirtis gali būti laikoma nusikaltimu ⁽³⁰⁾.

Šiuos neadekvačius baudžiamosios teisenos institucijų atsakomuosius veiksmus iš dalies galima paaiškinti klaidinga dichotomija tarp SPMM internete ir realiame gyvenime, dėl kurios policija nekreipia dėmesio ir sumenkina SPMM internete žalą, ir aukų patirtį vertina kaip incidentus, o ne kaip nusistovėjusius elgesio modelius.

Šios išvados atskleidžia poreikį sukurti veiksmingas politikos priemones ES ir valstybių narių lygmeniu, įskaitant, be kita ko, policijos ir teisėsaugos institucijų darbuotojų mokymą SPMM internete klausimais ir informuotumo didinimo kampanijas.

Geroji patirtis

Teisės aktai

Jungtinėje Karalystėje 2015 m. balandžio mėn. dalijimasis asmeninėmis seksualinėmis nuotraukomis arba vaizdo įrašais be asmens sutikimo siekiant sukelti adresatams stresą buvo pradėtas laikyti nusikalstama veika, už kurią baudžiama maksimalia laisvės atėmimo iki dvejų metų bausme ⁽³¹⁾. 2016 m. rugsėjo mėn. buvo paskelbta, kad nuo šio įstatymo įsigaliojimo už šią nusikalstamą veiką baudžiamojon atsakomybėn patraukta daugiau nei 200 asmenų ⁽³²⁾.

Tuo tarpu 2016 m. Prancūzija priėmė Skaitmeninės respublikos įstatymą, kuriame nustatytos griežtesnės sankcijos asmenims, kurie buvo pripažinti kaltais už „keršto“ pornografijos platinimą. Pagal naujus teisės aktus nusikaltėliams gresia laisvės atėmimo iki dvejų metų bausmė arba 60 000 EUR bauda ⁽³³⁾.

Panašias nuostatas priėmė Vokietijos teismas, kuris 2014 m. nustatė, kad buvusio (-ios) partnerio (-ės) intymių nuotraukų laikymas po to, kai jas buvo paprašyta ištrinti, yra neteisėtas veiksmas ⁽³⁴⁾.

Tyrimai ir intervenciniai veiksmai

2009 m. Jungtinė Karalystė įkūrė Nacionalinį persekiojimo internete tyrimų centrą (angl. NCCR) ⁽³⁵⁾, kuris siekia tirti ir analizuoti SPMM internete paplitimą, motyvus, poveikį ir atlikti rizikos vertinimą. 2011 m. centras paskelbė persekiojimo internete paplitimo, pobūdžio ir poveikio tyrimo ⁽³⁶⁾ rezultatus ir dabar vykdo apklausą, kuria siekia iširti „keršto“ pornografijos poveikį ir paplitimą. Vėliau 2015 m. buvo sukurta pagalbos nukentėjusiesiems nuo „keršto“ pornografijos linija, kuri per pirmuosius šešis mėnesius sulaukė beveik 2 000 skambučių ⁽³⁷⁾.

Nuo 2017 m. liepos mėn. Slovėnija pradės projektą CYBERVAW, kuriuo sieks skatinti informuotumo didinimo ir švietimo veiklą, kad skleistų aiškią žinią apie visišką SPMM netoleravimą, o ypatingą dėmesį skirs smurto dėl lyties internete ir priekabiavimo, kaip SPMM formoms, prevencijai ⁽³⁸⁾.

Išvados ir rekomendacijos

Apibendrinant galima teigti, kad dėl dabartinio ES lygmens tyrimų ir duomenų trūkumo, negalime tinkamai kiekybiškai įvertinti SPMM internete paplitimo ar poveikio ES. Vis dėlto įrodymų daugėja ir galima teigti, kad tai yra plintantis reiškinys, darantis neproporcingą poveikį moterims ir mergaitėms, taip pat turintis padarinių realiame aukų gyvenime. Siekiant geriau nustatyti SPMM internete paplitimą, rizikos veiksnius ir veiksmingas politinio atsako priemones, pirmenybę reikėtų teikti tokių veiksmų matavimo ir kiekybinio įvertinimo priemonių kūrimui.

Toliau pateiktos rekomendacijos atitinka tarptautines žmogaus teisių teisinės nuostatas, įskaitant Stambulo konvenciją, ir parengtos remiantis peržiūrėta turima literatūra ir įrodymais. Jomis galiausiai siekiama padėti ES valstybėms narėms imtis geresnių institucijų atsakomųjų veiksmų dėl SPMM internete, siekiant užtikrinti moterų apsaugą internete ir realiame gyvenime.

1. Politinės atsakomosios priemonės turėtų būti kuriamos atsižvelgiant į tai, kad SPMM internete yra smurto prieš moteris forma. SPMM internete problemos sprendimo strategijose taip pat reikia atsižvelgti į nuo šio reiškinio nukentėjusių moterų nuomonę.
2. Artimiausioje ateityje Migracijos ir vidaus reikalų svertainėje turėtų būti atnaujinta kibernetinio nusikaltimo apibrėžtis, į kurią turėtų būti įtrauktos SPMM internete formos arba bent jau trečioje šios apibrėžties dalyje nurodomas neapykantos moterims aspektas ⁽³⁹⁾.
3. ES turėtų stengtis susitarti dėl SPMM internete formų apibrėžčių ir numatyti šias smurto formas ES teisės aktuose, siekdama užtikrinti, kad SPMM internete aukos valstybėse narėse galėtų kreiptis į teismą ir turėtų galimybę pasinaudoti specializuotos pagalbos paslaugomis.
4. Pirmenybę reikėtų teikti ES lygmens duomenų apie SPMM internete paplitimą ir žalą, kurie būtų suskirstyti pagal lytį, kokybės gerinimui ir nustatyti rodiklius, kurie padėtų įvertinti intervencinių veiksmų efektyvumą.
5. Visuose kovos su šiuo reiškinio metoduose turėtų būti atsižvelgiama į moterų ir mergaičių statusą platesnėje visuomeninėje erdvėje, kurį jos įgyja dėl interneto ryšio. Būsimoje ES apklausoje dėl smurto dėl lyties reikėtų įtraukti klausimą apie tai, ar moterys vengė patekti į interneto erdvę, kurioje baiminosi patirti SPMM internete.
6. Būtina atlikti kiekybinį ir kokybinį tyrimą, kuriame, remiantis aukų nuomone, būtų nagrinėjami sisteminiai atsakomieji veiksmai.
7. Mokymas apie SPMM internete, įskaitant lyties aspektą, turėtų tapti sudedamąja reagavimo į kibernetinius nusikaltimus dalimi.
8. Būtina imtis informuotumo didinimo kampanijų, per kurias būtų didinamas moterų ir mergaičių supratimas apie SPMM internete, savo teises ir prieinamas paramos paslaugas.
9. Kartu su IRT sektoriumi reikėtų parengti prevencijos priemones, įskaitant savarankiško reguliavimo standartus, siekiant išvengti žalingo lyčių stereotipų ir moteris žeminančių atvaizdų arba vaizdų, kuriuose lytiniai santykiai siejami su smurtu, platinimo.
10. Svarbu, kad ES lygmens institucijos ir agentūros, kovodamos su kibernetiniais nusikaltimais, kovotų ir su kibernetinių nusikaltimų dėl lyties formomis; visų pirma internetiniu moterų ir mergaičių viliojimu ir įtraukimu į pavojingas situacijas, pvz., prekybą žmonėmis.

Išnašos

- (1) Smurtą prieš moteris Europos Taryba apibrėžia kaip „žmogaus teisių pažeidimą ir moterų diskriminacijos formą, kuri apima visus smurtinius veiksmus dėl lyties, sukeliančius arba galinčius sukelti moteriai fizinę, seksualinę, psichologinę arba ekonominę žalą, įskaitant grasinimą atlikti tokius veiksmus, prievartą arba savavališką laisvės atėmimą, nepaisant to, ar tai įvyksta viešoje erdvėje ar asmeniniame gyvenime“ (<https://rm.coe.int/168008482e>).
- (2) JT Skaitmeninės plėtros plačiajuosčio ryšio komisija (2015 m.). *Cyber Violence Against Women and Girls: A World-Wide Wake-Up Call* (liet. *Smurtas prieš moteris ir mergaites internete. Pasaulinis raginimas atmerkti akis*). Skelbiama adresu http://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2015/cyber_violence_gender%20report.pdf?vs=4259.
- (3) Pasaulio sveikatos organizacija, Reprodukcinės sveikatos ir tyrimų departamentas, Londono higienos ir tropinės medicinos mokykla, Pietų Afrikos medicininis tyrimų taryba (2013 m.). *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence* (liet. „Pasaulinis ir regioninis smurto prieš moteris vertinimas: paplitimas ir artimo partnerio ir ne partnerio seksualinio smurto poveikis sveikatai“), p. 2. Skelbiama adresu <http://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/9789241564625/en/>.
- (4) Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (2014 m.). *ES masto apklausos „Smurtas prieš moteris“ pagrindiniai rezultatai*. Liuksemburgas, Europos Sąjungos leidinių biuras, p. 104. Skelbiama adresu <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>.
- (5) Pagal darnaus vystymosi tikslų 9.C tikslą siekiama suteikti universalią ir įperkamą prieigą prie interneto, taip pripažįstant jo vystymosi potencialą (žr. <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg9> ir <https://www.one.org/us/2015/09/26/the-connectivity-declaration-demanding-internet-access-for-all-and-implementation-of-the-global-goals/>).
- (6) JT žmogaus teisių taryba (2016 m.). Neprivaloma rezoliucija. 32 straipsnis. *Žmogaus teisių internete skatinimas, apsauga ir naudojimas*. Skelbiama adresu https://www.article19.org/data/files/Internet_Statement_Adopted.pdf.
- (7) F. Staude-Müller, B. Hansen, M. Voss (2012), *How stressful is online victimization? Effects of victim's personality and properties of the incident* (liet. „Kiek įtampos sukelia viktimizacija internete? Poveikis aukos asmenybei ir incidento požymiai“). *European Journal of Developmental Psychology*, (Europos raidos psichologijos žurnalas) 9(2). Skelbiama adresu <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17405629.2011.643170>.
- (8) „Pew“ tyrimų centras (2014 m.). *Online Harassment* (liet. „Priekabiavimas internete“). Skelbiama adresu <http://www.pewinternet.org/2014/10/22/online-harassment/>.
- (9) C. Maple, E. Shart, A. Brown (2011). *Cyber stalking in the United Kingdom: An Analysis of the ECHO Pilot Survey*. (liet. „Persekiojimas internete Jungtinėje Karalystėje: ECHO bandomosios apklausos analizė“). Bedfordšyro universitetas. Skelbiama adresu https://www.beds.ac.uk/_data/assets/pdf_file/0003/83109/ECHO_Pilot_Final.pdf.
- (10) Lytinių partnerių smurtas apibrėžiamas kaip agresyvus ir prievarta pasižymintis elgesio modelis, įskaitant fizinius, seksualinius ir psichologinius veiksmus, taip pat ekonominę prievartą, kurį suaugusieji arba paaugliai gali panaudoti prieš savo lytinius partnerius be jų sutikimo. Dėl sukulto gėdos, baimės ir bejėgiškumo jausmo apie tokį smurtą retai pranešama ir galiausiai nuteisiama nedidelė dalis nusikaltėlių. Lytinių partnerių smurtą dažniausiai sukelia vyrai, o nuo šio smurto kenčia jų partnerės moterys (<http://eige.europa.eu/rdc/thesaurus/terms/1265>).
- (11) E. Burney (2009). *Making People Behave: Anti-Social Behaviour* (liet. „Žmonių elgesio modeliavimas: antisocialinis elgesys“). *Politics and Policy*. Routledge.
Ir N. Chakraborti ir J. Garland (2009). *Hate Crime: Impact, Causes and Responses* (liet. *Neapykantos nusikaltimas: poveikis, priežastys ir atsakomieji veiksmai*“), 2-as leid. Londonas, Sage Publications Ltd.
- (12) Remiantis daugybe tyrimų, iš kurių paminėtinas M. Pathé ir P. E. Mullen tyrimas (1997 m.), persekiojimas internete moteris traumuoja labiau nei vyrus. (M. Pathé ir P. E. Mullen (1997). *The impact of stalkers on their victims* (liet. „Persekiojimų poveikis jų aukoms“). [Santrauka]. *British Journal of Psychiatry* (Britų psichiatrijos žurnalas), 1997 m. sausio mėn. Nr. 170(1), p. 12–17. Skelbiama adresu <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/9068768#>.
- (13) 11 proc. moterų yra gavusios nepageidaujamus, įžeidžiančio atviro seksualinio turinio laiškus arba SMS žinutes, arba socialinių tinklų svetainėse apie jas buvo rašomi netinkami ir įžeidžiantys komentarai (FRA (2014 m.). *ES masto apklausos „Smurtas prieš moteris“ pagrindiniai rezultatai*. Pagrindinių rezultatų ataskaita, p. 29, 95. Skelbiama adresu <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>).

- (14) 5 proc. 15 metų ir vyresnių moterų ES susidūrė su vienos ar daugiau formų persekiojimu internete (FRA, 2014 m., p. 87). Šiuo atveju persekiojimas internete apėmė persekiojimą naudojant e. laiškus, teksto žinutes arba persekiojimą internete.
- (15) ELGE atlikta statistinių duomenų analizė. 1 044 moterys nukentėjo nuo vienos ar daugiau iš trijų formų persekiojimo internete, ir iš šių moterų 727 moterys susidūrė su ne mažiau kaip vienos ar daugiau formų fiziniu ir (arba) seksualiniu lytinio partnerio smurtu. Kalbant apie priekabiavimą internete, pažymėtina, kad iš 677 moterų, kurios nurodė nukentėjusios nuo ne mažiau kaip vienos iš trijų nustatytų formų priekabiavimo internete, 518 (77 proc.) moterų taip pat nukentėjo nuo ne mažiau kaip vienos formos fizinio ir (arba) seksualinio lytinio partnerio smurto.
- (16) ES lygmeniu nėra susitarta dėl apibrėžčių. Kiekvienos SPMM internete formos paaiškinimą galima rasti šiuo adresu <http://wmcspeechproject.com/online-abuse-101/>.
- (17) Pavyzdžiui,
- 2016 m. moteris iš Italijos Tiziana Cantone nusižudė po to, kai buvo atleista iš darbo dėl apie ją paskelbtos „keršto“ pornografinės medžiagos: <http://www.bbc.com/news/world-europe-37377286>;
 - 2012 m. nusižudė penkiolikmetė Amanda Todd iš Kanados, kai vyras be jos sutikimo internete išplatino jos atvaizdus: <http://www.bbc.co.uk/newsbeat/article/19960162/amanda-todd-memorial-for-teenage-cyberbullying-victim>;
 - 2013 m. septyniolikmetė Julia Rebecca iš Piaui (Brazilija) pasitraukė iš gyvenimo po to, kai be jos sutikimo internete buvo išplatinta jos ir jos partnerio seksualinio turinio filmuota medžiaga: <https://www.bustle.com/articles/9485-revenge-porn-legislation-called-for-in-brazil-following-17-year-olds-suicide>.
- (18) Remiantis 2015 m. pagal Kibernetinių pilietinių teisių iniciatyvą atlikta apklausa: <https://www.cybercivilrights.org/wp-content/uploads/2014/12/RPStatistics.pdf> (Pastaba. Šioje apklausoje patogumo sumetimais buvo naudojama 1 606 respondentų imtis).
- (19) Žr. <https://www.theguardian.com/technology/2015/jul/15/revenge-porn-cases-increase-police-figures-reveal>.
- (20) Kai vienas domenas uždaromas, nėra neįprasta rasti įvairių dublikatų. Žinomiausias internetinio „keršto“ pornografijos pavyzdys yra „Is Anyone Up.com“ svetainė, kurioje vienu metu per dieną buvo įkeliama 350 000 vaizdo įrašų ir kuri paskatino kurti svetaines panašiais pavadinimais po to, kai ji buvo pašalinta iš interneto 2012 m.: <https://www.theguardian.com/culture/us-news-blog/2012/dec/06/hunter-moore-isanyoneup-revenge-porn-website>.
- (21) <http://www.bbc.com/news/world-europe-38717186> ir <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/chicago-teenager-gang-rape-facebook-live-video-dozens-watched-a7642866.html>.
- (22) Persekiojimas internete: persekiojimas naudojant e. laiškus, teksto žinutes arba internetą, nuo kurio visų pirma nukentia jaunos moterys. 4 proc., arba 1,5 mln. visų 18–29 metų moterų ES 28 valstybėse narėse per pastaruosius 12 mėnesių iki interviu nukentėjo nuo persekiojimo internete, palyginti su 0,3 proc. moterų, kurių amžius yra 60 metų ar daugiau. (FRA (2014 m.)). *ES masto apklausos „Smurtas prieš moteris“ pagrindiniai rezultatai*. Pagrindinių rezultatų ataskaita. Skelbiama adresu <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>.
- (23) Seksualinis priekabiavimas: neverbalinės formos, įskaitant priekabiavimą internete; 11 proc. moterų gavo nepageidaujamus, įžeidžiančio atviro seksualinio turinio e. laiškus arba SMS žinutes, arba socialinių tinklų svetainėse apie jas buvo rašomi įžeidžiantys ir netinkami komentarai (remtasi 15 metų ir vyresnio amžiaus merginų patirtimi). (FRA (2014 m.)). *ES masto apklausa „Smurtas prieš moteris“*. Pagrindinių rezultatų ataskaita. Skelbiama adresu <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>.
- (24) K. Helweg-Larsen, N. Schütt ir H.B. Larsen (2012 m.). Paauglių viktimizacijos internete prognozės ir apsaugos veiksniai: 2008 m. nacionalinės Danijos jaunimo apklausos rezultatai. *Acta Paediatrica*, 101(5), 533–539.
- (25) Pavyzdžiui, Anglija ir Velsas, kuriuose „keršto“ pornografija pradėta laikyti nusikaltimu 2014 m. BBC analizavo 2015 m. balandžio – gruodžio mėn. Anglijoje ir Velse iš 31 policijos pajėgų gautus prašymus dėl informacijos laisvės, tačiau daugeliu atvejų nebuvo įrašų apie nusikaltimo aukos lytį ir ryšį su nusikaltėliu, todėl duomenys nėra labai naudingi: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1T-6bqWcss4JKu7L9LV11VLy-z8FeYPUP42ZW-SNe3Gmw/edit#gid=2041719221>.
- (26) N. Henry ir A. Powell (2015). *Beyond the 'sex': Technology-facilitated sexual violence and harassment against adult women* (liet. „Už seksizmo ribų: technologijų skatinamas seksualinis smurtas ir priekabiavimas prieš suaugusias moteris“). *Australian and New Zealand Journal of Criminology (Australijos ir Naujosios Zelandijos kriminologijos žurnalas)* Nr. 48(1), p. 105.
- (27) <http://www.bbc.com/news/uk-37278264>.

- (28) EVAW (2013). *New Technology: Same Old Problems* (liet. „Naujos technologijos – tos pačios senos problemos“). Apskritojo stalo diskusijos socialinės žiniasklaidos ir smurto prieš moteris ir mergaites klausimais ataskaita. Skelbiama adresu http://www.endviolenceagainstwomen.org.uk/wp-content/uploads/Report_New_Technology_Same_Old_Problems.pdf, p. 5.
- (29) Žr. 11 išnašą.
- (30) M. R. Nobles, B. W. Reynolds, K. A. Fox ir B. S. Fisher (2014). *Protection against pursuit: A conceptual and empirical comparison of cyberstalking and stalking victimization among a national sample* (liet. „Apsauga nuo persekiojimo: koncepcinis ir empirinis persekiojimo internete ir persekiojimo aukų palyginimas atsižvelgiant į nacionalinę imtį“). *Justice Quarterly*, 31(6), p. 53–65.
- (31) Karališkosios prokuratūros gairės dėl nusikaltimų, susijusių su privačių seksualinio turinio nuotraukų ir filmų atskleidimu, baudžiamojo persekiojimo. Skelbiama adresu http://www.cps.gov.uk/legal/p_to_r/.
- (32) Karališkoji prokuratūra (2016 m.) *Violence against women and girls: Crime report 2015-16*, (liet. „Smurtas prieš moteris ir mergaites: 2015–2016 m. nusikaltimų ataskaita“) p. 11. Skelbiama adresu http://www.cps.gov.uk/publications/docs/cps_vawg_report_2016.pdf.
- (33) <https://www.transatlantic-lawyer.com/2016/09/france-the-new-digital-law-is-adopted/>.
- (34) <https://www.theguardian.com/technology/2014/may/22/revenge-porn-victims-boost-german-court-ruling>.
- (35) <https://www.beds.ac.uk/research-ref/irac/nccr>
- (36) C. Maple, E. Shart, A. Brown (2011). *Cyber stalking in the United Kingdom: An Analysis of the ECHO Pilot Survey* (liet. „Persekiojimas internete Jungtinėje Karalystėje: ECHO bandomosios apklausos analizė“). Bedfordšyro universitetas. Skelbiama adresu https://www.beds.ac.uk/_data/assets/pdf_file/0003/83109/ECHO_Pilot_Final.pdf.
- (37) JK Vyriausybės pranešimas spaudai (2015 m.). Skelbiama adresu <https://www.gov.uk/government/news/hundreds-of-victims-of-revenge-porn-seek-support-from-helpline>.
- (38) Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuro ataskaita dėl skaitmeninės atskirties tarp lyčių žmogaus teisių požiūriu sumažinimo – Slovėnijos atsakymai. Skelbiama adresu <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/GenderDigital/SLOVENIA.docx>.
- (39) https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/cybercrime_en.

Europos lyčių lygybės institutas (EIGE) yra ES žinių lyčių lygybės klausimais centras. EIGE padeda politikos kūrėjams ir visoms atitinkamoms institucijoms siekti, kad moterų ir vyrų lygybė taptų realybe visiems europiečiams, teikdama jiems specialių žinių ir palyginamų bei patikimų duomenų apie lyčių lygybę Europoje.

© Europos lyčių lygybės institutas, 2017.
Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

